

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Budapesten, a 2010. év február hó 9. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t :

A rágalmazás vétsége miatt folyamatban volt büntetőügyben az R. A.-né magánvádló által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Nagykováti Városi Bíróság 8.B.11/2008/27. számú ítéletét, illetőleg a Pest Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság 1.Bf.651/2008/9. számú végzését hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Nagykováti Városi Bíróság a 2008. szeptember 26. napján kihirdetett 8.B.11/2008/27. számú ítéletével a terheltet az ellene - a magánvádló által - rágalmazás vétsége miatt emelt vád alól felmentette.

A magánvádló fellebbezése alapján eljárva a Pest Megyei Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2009. február 13. napján meghozott 1.Bf.651/2008/9. számú végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.

Az elsőfokú ítélettel megállapított - és a másodfokú bíróság által kiegészített - tényállás lényege a következő.

A tényállás személyi része
A terhelt háziorvos.

A tényállás történeti része

2006. november 20. napján a terhelt a Nagykátai Rendőrkapitányság T.-i Rendőrőrsén, a 18/2006.RP. számú ügyben, törvényes figyelmeztetést követően tanúként tett vallomást.

Vallomásában előadta, hogy 2006. augusztus elején, egy hétfői napon 10 órakor benyitott rendelőjébe R. A.-né, s köszönés nélkül, követelőző hangnemben mondta, hogy miért nincs itt kiírva, hogy kopogtatni kell, mert ő már 25 perce várakozik. Közölte azt is, hogy hozzá akar bejelentkezni. Erre ő tájékoztatta R.-nét arról, hogy a t.-i üdülőterület nem tartozik hozzá és nem vállalja az ellátást. Vita alakult ki, majd elment és kb. fél óra múlva visszajött R. A.-né. Amikor kinyitotta az ajtót, hogy beengedje a következő beteget, R. A.-né benyomta az ajtót, átment a rendelőn, majd az ajtóval szembeni ablaknál lévő fűtőtestbe megkapaszkodva sértegette őt, hogy mennyiért vette a diplomáját és ehhez hasonló, követelte azt, hogy adja írásba, hogy nem vállalja el betegnek. Többször felszólította R. A.-nét, hogy hagyja el a rendelőt.

A terhelt a tanúvallomásában elmondta, hogy „tíz éve dolgozom ott, több alkoholistával volt dolgom, de még ilyen erőszakosságot nem tapasztaltam”.

Kénytelen volt a többi beteget a jelenlétében ellátni. Közölte R. A.-néval, hogy ha nem hagyja el a rendelőt, rendőrt hív. 15-20 perc múlva megérkeztek a rendőrök, akiknek elmondta a történeteket és R. A.-né is közölte a rendőrökkel a panaszát. A terhelt tanúként kijelentette, hogy R.-né nem volt életveszélyes állapotban, sőt egyáltalán nem igényelt ellátást.

A terhelt a tanúvallomásában elmondta, hogy „ezenkívül szeretném jelezni, hogy azóta tudomásomra jutott, hogy a hölgy elemgyógyászati kezelés alatt áll”, továbbá elmondta, hogy „szeretném jelezni, hogy amennyiben elmebetegsége ellenére ezeket az eljárásokat lefolytatják, én fogok rágalmozási pert indítani ellene”.

2006. november 29. napján bírósághoz érkezett polgári per iránti keresetlevelében a magánvádló a terhelt 3, idézőjelben lévő kijelentését sérelmezte, majd 2006. december 5. napján kelt beadványában emiatt kérte a rágalmozás vétségének megállapítását a terhelt vonatkozásában.

Az elsőfokú bíróság jogi értékelése szerint a sérelmezett kijelentések mindegyike a becsület csorbítására alkalmas tényre közvetlenül utaló kifejezések használata. Ugyanakkor a magatartás társadalomra nem veszélyes, így nem jogellenes.

A hatóság előtt folyamatban lévő ügyben szóban, vagy írásban az ügyre vagy az ügyfélre vonatkozó nyilatkozat megtétele ugyanis jogszerű magatartás, mivel elősegíti, hogy a hatóságok az anyagi igazságnak megfelelő határozatot hozzanak.

A tanúzási kötelezettség teljesítése jogszabály parancsán alapul. A tanúnak az üggyel összefüggésben tett megállapításai kapcsán akkor sincs alap a rágalmazás megállapítására, ha a tényállásai objektíve alkalmasak a becsület csorbítására.

A terhelt tanúként tett kijelentései pedig az ügy előbbre vitele érdekében voltak szükségesek.

Ezért az elsőfokú bíróság a terheltet a Be. 6. § (3) bekezdés a) pontja alapján, bűncselekmény hiányában felmentette.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság álláspontjával maradéktalanul egyetértett.

A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a magánvádló 2009. augusztus 3. napján terjesztett elő - a felülvizsgálat törvényi okának megjelölése nélkül - felülvizsgálati indítványt a felmentés miatt, a bűnösség megállapítása érdekében.

Az indítvány hivatkozott a BJD 3556. és 4167. számú döntésre és kifejtette, hogy a terhelt által tanúként tett, sérelmezett kijelentések nem álltak összefüggésben azzal az üggyel, melyben a tanúkenti kihallgatás történt. Így nem voltak indokoltak, megalapozottak, jogszerűek. A terheltnek nem volt alapja arra és saját érdekében sem állhatott, hogy az adott tanúkenti vallomásában a magánvádló elme- és egyéb állapotára megállapításokat tegyen.

Ehhez képest pedig az eljáró bíróság az anyagi jogszabály téves értelmezése folytán rendelkezett a felmentésről.

A Legfelsőbb Bíróság az ügyben a Be. 420. §-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, melyen a magánvádló a felülvizsgálati indítványt fenntartva, a védő pedig azzal ellentétes tartalommal szólalt fel.

A felülvizsgálati indítvány nem alapos.

A Be. 416. § (1) bekezdésének a) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha a terhelt felmentésére a büntető anyagi jog szabályainak megsértése miatt került sor. Ez okból a 417. § (1) bekezdés I. pontjának b) alpontja alapján a magánvádló - a Be. 418. § (1) bekezdés szerinti határidőben - felülvizsgálati indítvány benyújtására jogosult.

A magánvádló jogosultan, határidőben és - bár azt nem jelölte meg - felülvizsgálati okból támadta a jogerős határozatot, azonban alaptalanul. Az eljáró bíróság nem sértett törvényt, amikor a terheltet bűncselekmény hiányában felmentette.

Előrebocsátja a Legfelsőbb Bíróság, miután erre az eljáró bíróság kifejezetten nem tért ki, hogy a magánvádló magánindítványa - az iratokból kitűnően - joghatályos volt.

A sérelmezett kijelentések elhangzását, 2006. november 20. napját követően ugyanis a magánvádló

- a 2006. november 29-i keltezésű és aznap bírósághoz érkezett beadványában bejelentette, hogy a terhelt általi 3 kijelentést sérelmezi [Nagykátai Városi Bíróság 3.B.11/2008/4 szám alatti, Pest Megyei Bíróság P.25818/2006. számú irata], majd
- a 2006. december 5-i keltezésű és 2006. december 12. napján bírósághoz érkezett beadványában a terhelttel szemben rágalmazás vétségének megállapítását kérte [Pest Megyei Bíróság P.25818/2006/2. számú irat].

Megjegyzzi a Legfelsőbb Bíróság, hogy nem jelenti a felülvizsgálati eljárásban előírt tényálláshoz kötöttség sérelmét, ha a magánindítvány joghatályossága vonatkozásában alapul veszi az egyes eljárási cselekmények megtörténtének iratokban meglévő időpontját [BH 2005/163.].

A Btk. 179. § (1) bekezdésébe ütköző rágalmazás vétségét követi el, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ.

A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság.

A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége.

A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. „A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő.” [64/1991. (XII. 17.) AB hat. indokolás D/2/b) pontja] „Az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása.” [34/1992. (VI. 1.) AB hat. indokolás III/4/3. pontja]

A tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is). [BH 1994/171.]

Tényállítást az olyan megnyilatkozás, melynek tartalma a múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazásnak, hanem legfeljebb becsületsértésnek lehet alapja.

A törvényi tényállás szerint a tényállításhoz „valakiről” kell megtörténnie. Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, melynek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot. [BH 2009/135.]

A becsület csorbítására alkalmasság objektív ismérve. Objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására.

Nem a passzív alany, a sértett egyéni álláspontja, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására. [EBH 87.] A törvény bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötötte, mérten.

Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, amely valósága esetén büntető, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen. Becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése is, mely az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettéről, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja.

A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti. Nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény - a becsület csorbulása - ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítást, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.

A rágalmozás szándékos bűncselekmény. A bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat és közömbös a motívum is.

Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága, vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése, s az ebben való jó-, vagy rosszhiszeműség. A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma - az általa állított, híresztelt tény - becsület csorbítására alkalmas. [EBH 87., BH 1999/540.]

Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét.

Vannak azonban olyan okok, amelyek közvetlenül kizárják a tényközlés jogellenességét.

Kizárja a becsület csorbítására objektíve egyébként alkalmas tényközlés jogellenességét, ha az peres, vagy más jogilag szabályozott eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben állóan történt. Ilyennek tekintendő többek között a jelentéstételi, feljelentési, bejelentési, tanúzási, hivatali, munkaköri kötelezettség teljesítése. [EBH 4., 87., 295., 1011., BH 1991/338., 1994/295. 2009/135.]

Ezekben az esetekben a cselekmény társadalomra veszélyességét kizáró okról van szó.

Jelen ügyben - amint azt az eljáró bíróság helyesen felismerte, s amely egyébként a felülvizsgálati indítványban hivatkozott, BJD számon közzétett döntésekben is kifejezésre jut - erről van szó.

Együttes feltétel, hogy

- olyan eljárásról legyen szó, melyben az elkövetőt kötelezettség terheli, köteles vallomást tenni, számot adni, avagy védekezési jog illeti meg, ami szintén nem hagyható figyelmen kívül;
- az elkövető és a sértett egyaránt ugyanazon eljárás tárgya szempontjából legyen érintett, eljárási helyzetük, szerepük azonban közömbös (alanyi összefüggés);
- az elkövető nyilatkozata az adott eljárás tárgyához tartozó legyen, jelentősége azonban közömbös, hiszen annak eldöntése nyilvánvalóan az adott eljárást folytató hatóság feladata (tárgyi összefüggés); továbbá
- a megtett nyilatkozat az elkövető valamely legális érdekével indokolható, nem öncélú, és nem gyalázkodó tartalmú.

Kétségtelen, hogy a terhelt a sérelmezett kijelentéseit hatósági eljárásban, tanúvallomásra kötelezettként, szóbeli kihallgatása során tette.

Az iratokból kitűnően, s a magánvádló számára is egyértelműen a Nagykáta Rendőrkapitányság Tápiószecsői Rendőrőrsének 18/2006.RP. alszámú ügye a magánvádló által benyújtott rendőri intézkedés elleni panasz miatt kezdeményezett közigazgatási hatósági eljárás volt, s ebben került sor a terhelt tanúkénti kihallgatására.

Az ügy tárgya pedig éppen azon rendőri intézkedés körülményeinek feltárása volt, melyre a magánvádló magatartása kapcsán került sor 2006. augusztus elején, a terhelt orvosi rendelőjénél. A terhelt ennek volt tanúja. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 53. § (2) bekezdése szerint köteles volt tanúvallomást tenni, értelemszerűen a hamis tanúzás törvényi következményei mellett (melyre kioktatása is megtörtént).

Az adott jogellenességet kizáró ok megállapításának első két feltétele objektív jellegű, s az imént kifejtettekre tekintettel – egyébként nem vitatottan – mindkettő fennáll. A második kettő azonban a bíróság mérlegelésén múlik. Jelen ügyben ezt az eljárást bíróság akként döntötte el, hogy az egyébként általa is a becsület sértésére objektíve alkalmas kijelentéseket az adott ügghöz tartozóknak tekintette, álláspontja szerint megtételük az ügy előbbre vitelét szolgálta (elsőfokú ítélet 4. o. 11. bek., másodfokú végzés 2. o. 7-8 bek.). Mérlegelés pedig felülvizsgálatban nem támadható.

Mindazonáltal a sérelmezett kijelentéseket – a szóbeli tanúvallomásban elmondottak menetében – vizsgálva megállapítható, hogy azok mindegyike az adott közigazgatási ügy tárgyával, a terhelt adott eljárási helyzetével összefüggött, az általa észlelt leírását adta, tényeket közölt, s nem csupán önszántából, hanem törvényi köteleességét teljesítve.

A „tíz éve dolgozom ott, több alkoholistával volt dolgom, de még ilyen erőszakosságot nem tapasztaltam” kijelentés nyilvánvaló nem szakítható el a közigazgatási ügytől, így a rendőri fellépés magánvádló magatartásában lévő indokától, ami értelemszerűen az adott közigazgatás eljárás vizsgálatának tárgyát képezte.

A történetekkel és az adott közigazgatási ügygel szintén kapcsolatban van az „ezenkívül szeretném jelezni, hogy azóta tudomásomra jutott, hogy a hölgy elmeorvászati kezelés alatt áll”, valamint a „szeretném jelezni, hogy amennyiben elmebetegsége ellenére ezeket az eljárásokat lefolytatják, én fogok rágalmazási pert indítani ellene” kijelentés.

E kijelentések esetében nyilvánvaló nem hagyható figyelmen kívül, hogy bár a közigazgatási eljárásban a terhelt tanúként vett részt, azonban annak tárgya olyan esemény volt, melynek nem csupán észlelője, hanem érintettje is. A történetekhez kötődő személyes tudomásáról, valamint érintettsége folytán az esetleges jövőbeli perlési szándékáról való előadása pedig bár objektíve becsületsértő, azonban nem gyalázkodó, s ekként megmaradt a hatósági eljárással összefüggő – így a jogellenesség kizárására alapot adó megalapozó – magatartásnak.

Végül rámutat a Legfelsőbb Bíróság arra, hogy jelen ügyben a valóság bizonyításának kérdése fel sem merül, mivel a bűncselekmény (jogellenesség) hiányában történő felmentés megelőzi a büntethetőséget kizáró ok vizsgálatát [BH 1998/570.].

Ekként a Legfelsőbb Bíróság – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423. §-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat a Be. 426. §-a alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az esetleges újabb indítvánnyal kapcsolatos figyelmeztetés a Be. 418. §-ának (3) bekezdésén alapul, azzal hogy a bíróság – a Be. 421. §-ának (3) bekezdése szerinti feltételek fennállása esetén – az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2010. február 9.

Dr. Akác Zoltán s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Varga Zoltán s.k. bíró

A kiadmány hitelélül:

bírósági tisztviselő
N-né TH